

«بررسی وظایف و مسئولیت مدنی مربیان ورزشی»

مرتضی طیبی^{۲۸}

لیلا مجیدی دستجردی^{۲۹}

چکیده

ورزشکاران، از جمله افرادی هستند که بیشترین آسیب ها را در عرصه ورزش متحمل می شوند. عامل بروز این حوادث و آسیب ها بسیار متنوع است. یکی از این عوامل، مربیان ورزشی هستند که گاهی در انجام وظایف خویش سهل انگاری می نمایند و موجب وارد آمدن خساراتی به بازیکنان شده و متعاقب آن زمینه ایجاد مسئولیت مدنی، کیفی و انضباطی را برای خویش فراهم می نمایند. این در حالیست که در زمان های نه چندان دور، خساراتی که به ورزشکاران وارد می آمد، عمدتاً بدون جبران باقی می ماند؛ چرا که شرکت در فعالیت های ورزشی نشانه جوانمردی بود، که با دریافت خسارت از عامل ورود زیان، در تضاد قرار داشت. از طرفی جسارت ناشی از شرکت در رقابت های ورزشی، به معنای قبول خطرها، آسیب ها و صدمات وارده به خود بود. اما سال هاست که این تفکر، قدرت مطلق خود را از دست داده است و راه هائی برای جبران زیان ها و خسارات وارده از ناحیه مربیان به ورزشکاران، در برابر آن ها گشوده شده است و مربیان در صورت قصور

^{۲۸}- استادیار گروه حقوق دانشگاه اصفهان

^{۲۹}- کارشناس ارشد حقوق خصوصی

در انجام وظیفه، باید در قبال ورزشکاران پاسخگو باشند. البته در جهت حمایت از حقوق مربیان نیز نظریه هایی مطرح گردیده است که تحت عنوان قبول خطر و همچنین تقصیر زیان دیده به آن ها پرداخته خواهد شد.

کلید واژه ها

حقوق ورزشی، مربی ورزشی، مسئولیت، تقصیر

مقدمه

« درجهان آفرینش، هیچ چیز بیهوده آفریده نشده است» (طاهریان: ۳۸۹: ۴) و در پس آفرینش هر موجودی، هدفی والا قرار گرفته است. انسان نیز که اشرف مخلوقات است، با اهداف ارزشمندی به این جهان آورده شده است که یکی از این اهداف، رسیدن به رشد و تعالی در ابعاد مختلف زندگی است. طرق رسیدن به این هدف نیز گوناگون است. ورزش به عنوان امری که مورد تأیید اسلام است، یکی از راه های رسیدن به سعادت‌مندی، رشد و کمال است. اما علیرغم سابقه طولانی ورزش و توجه اقوام مختلف به رشته های مختلف ورزشی، ابعاد مختلف آن، نیاز به بررسی های بنیادین دارد. در این راستا کشورهای گوناگون، اقدام به تأسیس رشته حقوق ورزشی در دانشگاه های خود نموده اند تا خلاء های قانونی را در این زمینه برطرف نمایند؛ با این وجود در کشور ما، توجه درخوری به این رشته ی حقوق نگردیده است و تنها در سال های اخیر است که از سوی اساتید حقوق و تربیت بدنی گام های نخستین در این رابطه برداشته شده است و به نظر می رسد راهی بس طولانی درجهت بررسی همه جانبه ورزش و ابعاد آن از قبیل قوانین مورد نیاز، مسئولیت ها و وظایف افراد مرتبط با ورزش درپیش باشد. به عنوان مثال، یکی از مهمترین اقشار مرتبط با ورزش، مربیان و معلمان ورزش هستند، که به لحاظ وظیفه مهم و پرمسئولیت تربیت و آموزش و پرورش روح و جسم ورزشکاران تحت امر خود، به صورت مستمر و مداوم در معرض فشارهای روحی و تنش و خطرات گوناگونی قرار دارند. به عبارت

دیگر، وظایفی که مربیان ورزشی در قبال ورزشکاران خود دارند، مسئولیت های زیادی را در صورت کوچکترین تقصیری از جانب آن ها، دامنگیرشان خواهد نمود. صدمات و لطمات روحی و جسمی ورزشکاران تازه کار و حرفه ای، به ویژه در ورزش های خشن مانند بوکس، کشتی و تکواندو که متضمن درگیری های فیزیکی و مستمر ورزشکاران است، موجب گردیده است که بر نقش مربیان و معلمان ورزشی به عنوان عاملی بسیار مهم و تأثیرگذار در پیشگیری از حوادث قابل پیش بینی تأکید فراوانی گردد. این مقاله در پی آن است که ضمن تبیین حقوق ورزشی و اهداف آن، به بررسی وظایف و مسئولیت های مربیان ورزشی پردازد.

تعریف حقوق ورزشی

« حقوق ورزشی مجموعه مقرراتی است که بر تمامی امور ورزش حاکم است اعم از ورزشکاران، مدیران فنی، تماشاگران، مدیریت ستادی ورزش، پزشکان ورزشی و بالاخره کارکنان سازمان های ورزشی. به عبارت دیگر حقوق ورزشی یعنی مجموعه قواعد و قوانین حاکم بر ورزش.» (فراهانی و همکاران: ۱۳۹۱: ۲۴)

همچنین می توان گفت: « حقوق ورزشی یکی از گرایش های علم حقوق است که به بررسی حقوقی حوادث در ورزش می پردازد. موضوع این حوادث ممکن است سلامتی جان، اموال، حیثیت، شرافت و سایر حقوق قانونی اشخاصی باشد که در محدوده ی ورزش به نحوی حضور دارند.» (آقایی نیا: ۱۳۹۱: ۱۵).

اهداف حقوق ورزشی

میادین ورزشی، مکان هایی هستند که با توجه به فعالیت هایی که در آن انجام می شود و وسایل و امکاناتی که در آن قرار دارد، روزانه حوادث بسیاری را به خود می بیند؛ هرچند مدیران ورزشگاه ها تمام جوانب را در جهت افزایش ایمنی این مکان ها رعایت نموده باشند. بنابراین هرکس که به این مکان ها وارد می شود، باید احتمال بروز حادثه ای پیش بینی نشده را بدهد. اما از طرفی هم « ضرورت های اجتماعی ایجاب می کند که ورزش در جامعه وجود داشته باشد و توسعه یابد؛ لذا آسیب دیدگی و نقص عضو افراد و گاهی فوت آنان در صحنه ورزش مسأله ای است که با آن مواجه هستیم. چه باید کرد و برای کاهش آسیب ها و حوادث ناگوار ناشی از ورزش چه چاره ای باید اندیشید؟ به نظر می رسد برای حل این مشکل، بایستی نظامی تدوین شود که تخلف و تجاوز به حدود آن، مسئولیت ایجاد کند، چراکه بسیاری از سوانح و حوادث ورزشی قابل پیشگیری هستند. حقوق ورزشی، وظیفه ی تعیین مسئولیت ها و حدود وظیفه افراد را در حیطه ی ورزش به عهده دارد.» (فراهانی و همکاران: ۱۳۹۱: ۱۶).

همچنین می توان موارد ذیل را به عنوان بعضی از اهداف حقوق ورزشی برشمرد :

- «افزایش آگاهی های حقوقی جامعه ورزش در محدوده حقوق ورزشی.

- استفاده از این آگاهی ها در راستای جلوگیری از وقوع حوادث ورزشی.

- ارائه انواع تدابیر حقوقی که قبل و بعد از وقوع حوادث ورزشی باید اتخاذ شود.
- مطلع کردن جامعه ورزش از پیامدهای حقوقی تخلفات ورزشی.
- در امان نگهداشتن سلامت جسمی، روانی و حیثیتی ورزشکاران و نیز مصون داشتن مدیریت های ورزشی از مسئولیت های قانونی. «(فراهانی و همکاران: ۱۳۹۱: ۲۵)
- شفاف تر کردن ابعاد مختلف ورزش.
- تشریح وظایف و اختیارات و مسئولیت های افراد ذیربط در ورزش از قبیل مدیران و مربیان.

مبانی مسئولیت در ورزش

« هرگاه کسی با رفتار خود موجب لطمه به حقوق قانونی اشخاص دیگر شود، اصطلاحاً می گوئیم که مسئولیت قانونی دارد. گاهی رفتار خلاف قانون متخلف، عنوان جرم را داراست که در این صورت، نوع مسئولیت او کیفری است.» (آقایی نیا: ۱۳۹۱: ۱۷)

«و در هر مورد که شخص، ناگزیر از جبران خسارت دیگری باشد می گویند در برابر او مسئولیت مدنی دارد.» (کاتوزیان: ۱۳۷۴: ۴۸)

بنابراین دو دسته از مسئولیت نیز در روابط میان افراد، در حقوق ورزشی مطرح می شود:

- ۱- مسئولیت کیفری
- ۲- مسئولیت مدنی

هریک از این مسئولیت ها، به اختصار توضیح داده می شود.

مسئولیت کیفری

«مقررات و قواعد کیفری، تعهدات و تکالیفی را که مربوط به حفظ ارزش های مهم جامعه است بر افراد تحمیل می نماید. با نقض یکی از این تکالیف، شخص مورد بازخواست قرار می گیرد که در اصطلاح مسئولیت کیفری نامند.» (یزدانیان: ۱۳۸۶: ۴۶)

برای بهتر شناختن مسئولیت کیفری، باید دانست جرم چیست، تا با ارتکاب آن برای مرتکب، مجازات و به عبارت روشن تر، مسئولیت کیفری مطرح شود .

طبق ماده ۲ قانون مجازات اسلامی « هر فعل یا ترک فعلی که در قانون برای آن مجازات تعیین شده باشد، جرم محسوب می شود.»

از تعریف فوق مشخص می شود برای اینکه امری، جرم محسوب شود باید چند ویژگی و به عبارتی چند رکن را با هم دارا باشد:

۱- رکن قانونی ۲- رکن مادی ۳- رکن معنوی

« در ماده فوق الذکر، به صراحت، به وجود قانون برای جرم محسوب شدن عمل ارتكابی اشاره شده است که منظور آنست که اولاً تنها قانون است که می تواند عملی را جرم بشناسد، ثانیاً تاریخ وضع چنین قانونی باید قبل از ارتكاب عمل باشد مگر آنکه طبق ماده ۱۰ قانون مجازات اسلامی، قانون لاحق، اخف باشد. این اصل، تضمین کننده حقوق و آزادی های افراد است.

منظور از فعل یا ترک فعل مذکور در ماده فوق این است که باید از سوی انسان به طور مستقیم یا غیرمستقیم، عملی صورت پذیرد تا بتوان آن را جرم به حساب آورد. بنابراین مجرد قصد ارتکاب جرم، جرم نیست و قابل مجازات هم نمی باشد. منظور از فعل، عملی است که تجلی اراده انسان بوده و به نحوی قابل حس است. مانند: پرتاب توپ با دست به صورت حریف. و منظور از ترک فعل، خودداری از انجام کاری است که مقنن انجام آن را امر کرده است. به عنوان مثال، ناجی غریق، موظف به نجات شناگری است که در حال غرق شدن است. بنابراین اگر ناجی غریق از نجات وی خودداری نماید، عمل او به عنوان ترک فعل قابل تعقیب قانونی است. به علاوه برای تحقق جرم از نظر قانونی صرف انجام عمل خلاف قانون، کافی نیست، بلکه لازم است که مرتکب، اراده به انجام داشته باشد. مثلاً اگر ورزشکاری که روی تخته شیرجه ایستاده، بر اثر شکسته شدن تخته، که خود هیچ نقشی در آن ندارد، به سطح آب سقوط - کند - و بر اثر برخورد با شناگری دیگر، موجب مرگ او شود، عمل او را نمی توان جرم به حساب آورد.» (آقایی نیا: ۱۳۹۱: ۱۸).

با توجه به مطالب فوق مشخص می گردد که هرکجا جرم با تمام ارکان خود محقق شود، نتیجه آن، که همان مسئولیت کیفری است نیز محقق می شود.

مسئولیت مدنی

منبع قانونی مسئولیت مدنی، قانون مسئولیت مدنی مصوب ۱۳۳۹ است. به موجب ماده ی اول این قانون " هرکس بدون مجوز قانونی، عمداً یا در نتیجه بی احتیاطی به جان

یا سلامت یا مال یا آزادی یا حیثیت یا شهرت تجارتي یا هر حق ديگر که به موجب قانون، برای افراد ایجاد گردیده، لطمه ای وارد نماید و موجب ضرر مادی یا معنوی دیگری شود، مسئول جبران خسارت ناشی از عمل خود خواهد بود. " بنابراین « در هر مورد که شخص، ناگزیر از جبران خسارت دیگری باشد، می گویند در برابر او مسئولیت مدنی دارد.» (آقای نیایا: ۱۳۹۱: ۲۲) به عبارت دیگر اگر ضرر از روابط بین شهروندان، فراتر نرفته و به جامعه ضرری نزند، مسئولیت مدنی محقق می شود. بنابراین ضمانت اجرای نقض قواعدی که باعث اضرار به شهروندان گردد، مسئولیت مدنی است.» (یزدانیان: ۱۳۸۶: ۴۶)

این مسئولیت، خود دارای ارکانی است: ۱- فعل زیانبار ۲- ضرر (خسارت) ۳- رابطه سببیت بین فعل زیانبار و ضرر. با این توضیح که اگر فعل یا ترک فعل فردی منجر به حادثه شود و در این میان خسارتی به دیگری وارد آید که ناشی از آن فعل یا ترک فعل باشد، مسئولیت مدنی ایجاد شده و مرتکب باید از عهده ی آن برآید. « مثلاً اگر مربی کشتی که ناظر بر کشتی دو نوجوان است، از اعلام خطا بودن فنی که یکی از آن ها علیه دیگری اجرا می کند، خودداری نماید و مانع اجراء فن نشود، ضامن است. البته در این میان، حتماً باید ضرری محقق شود و قبل از آن نمی توان کسی را مسئول دانست.» (آقای نیایا: ۱۳۹۱: ۲۳)

مسئولیت مدنی در ورزش

بعد از تصویب قانون مسئولیت مدنی در سال ۱۳۳۹ نصی قانونی و صریح در باب مسئولیت مدنی به وجود آمد که با استفاده از آن قضات و محاکم دادگستری توانستند در حوادث و رخدادهای ورزشی با تمسک به اصول و استدلال های حقوقی، تصمیماتی هرچند ناقص و در مواردی متعارض با یکدیگر اتخاذ نمایند و تا حدودی از سردرگمی مراجعان بکاهند. اما از همان زمان تاکنون نیاز به ایجاد قانونی مخصوص ورزش و حوادث و مسئولیت های آن احساس می شده است تا به صورت تخصصی به امر ورزش و جنبه های مختلف آن بپردازد. امروزه و تا پیش از تصویب قانونی مختص ورزش، قانون متبوع در این زمینه، همان قانون مسئولیت مدنی مصوب ۱۳۳۹ می باشد، بنابراین تمام قواعد و ارکان آن در ورزش هم جاری است. به عبارت دیگر «قانون مسئولیت مدنی و ارکان آن در همه مواردی که ضرر و زیانی به وجود آمده قابل اعمال و تسری است و ورزش نیز از آن مستثنی نمی باشد. بنابراین زمانی که در ورزش صدمه و یا خسارتی به شخص یا اموال وارد آید، باید با استناد به قانون مسئولیت مدنی مشخص شود که این ضرر و زیان، ناشی از اقدام چه شخص یا اشخاصی بوده است؟ آیا این اقدام، خلاف قانون بوده و آیا مرتکب، علت و سبب وقوع ضرر بوده است؟ این علت و سبب، به اشکال مختلف، در ورزش متجلی می شود مانند سستی در آموزش مهارت ها، تسامح در بازدید از وسایل ورزشی، به کارگیری ورزشکاران در شرایط جوی خطرناک.» (آقایی نیا: ۱۳۹۱: ۱۰۶).

مسئولیت مدنی مربی ورزشی

« یکی از مصالحی که مبنای مسئولیت شخص، نسبت به اعمال دیگران قرار می گیرد این است که شخص نسبت به رفتار کسانی که با نظارت و هدایت او به کاری می پردازند یا به حکم قانون به او سپرده شده اند، احساس مسئولیت کند و در بازرسی خود اهمال نرزد، بنابراین قانون گاه او را مسئول کارهای زیردستان خود می سازد.» (کاتوزیان: ۱۳۷۴: ۲۲۵). مثلاً چنانچه اقدام به برگزاری مسابقه بین دو رزمی کار، که یکی از آن ها تجربه و مهارت بیشتری دارد و دیگری به تازگی وارد عرصه هنرهای رزمی شده است بنماید، در صورت بروز حادثه برای ورزشکار مبتدی، که نتیجه ی ضعف او در برابر ورزشکار قوی تر بوده است، مربی مسئول است؛ چراکه در وظیفه خود اهمال نموده است. بنابراین درچنین وضعیتی مربی مسئول خساراتی است که ورزشکار با تجربه به ورزشکار مبتدی وارد می نماید.

هرچند « مربیان، بیمه گر یا ضامن ورزشکاران خود نیستند و بعضی از صدمات به ویژه در ورزش هایی که متضمن درگیری است، اجتناب ناپذیر است و جبران خسارت آن ها با اقامه ی دعوا هم میسر نیست.» (جونپور: ۱۳۷۶: ۸۱)؛ اما این بدان معنا نیست که در چنین ورزش هایی که ماهیتی خشن دارند، هیچ گونه مسئولیتی برای مربی متصور نیست؛ بلکه مربیان موظفند با عمل به وظایف خود که یکی از آن ها نظارت بر شاگردان و مراقبت از اعمال آن هاست، در به حداقل رساندن صدمات و خطرات قابل پیش بینی نقش مؤثری ایفا نمایند. به عبارت دیگر « مربیان وظیفه دارند برای ایمنی بازیکنان خود مراقبت متعارف

را به عمل آورند و در چنین حالتی است که تقصیری متوجه مربی نخواهد بود» (جونپور: ۱۳۷۶: ۸۲). این بدان معنا است که حتی اگر مربی در امر آموزش مهارت‌ها به بازیکنان خود، بهترین عملکرد ممکن را داشته باشد، اما نظارت کافی بر اعمال آن‌ها نداشته باشد و در نتیجه، وظیفه مراقبت از بازیکنان تحت امر خود را به خوبی انجام ندهد، هیچ تردیدی در مسئولیت چنین مربی وجود نخواهد داشت. البته این در صورتی است که سانحه و خسارت ایجاد شده، ناشی از تقصیر مربی در اعمال مراقبت مناسب باشد. اصولاً مسئولیت مدنی مربی ورزشی به صورت تسبیب محقق می‌شود و کمتر موردی را می‌توان یافت که در آن، مسئولیت مدنی مربی به نحو اتلاف محقق شده باشد. مانند موردی که مربی وسیله شخصی بازیکنی را از بین می‌برد که در این صورت، عمل مربی چه به صورت عمد و چه به صورت غیرعمد، محقق شده باشد، برای وی ایجاد مسئولیت می‌نماید و او ضامن جبران خسارت بازیکن خود می‌گردد. «در تسبیب برخلاف اتلاف، تقصیر شرط می‌باشد، که عبارت است از: «فعل خلاف رفتار انسان متعارف. زیرا در تسبیب، بین عمل و ضرر، فاصله و واسطه‌ای وجود دارد و برای انتساب ضرر به فعل خواننده، لازم است وی مقصر باشد.» در تسبیب مانند اتلاف، به فعل زیانبار نیاز است؛ زیرا تا زمانی که خواننده عملی انجام نداده، طرح دعوا علیه وی معنا نخواهد داشت. این فعل نیز باید منتهی به خسارت گردیده باشد تا بتوان آن را به فعل زیانبار توصیف نمود. وانگهی این فعل باید چنان باشد که عادتاً منتهی به خسارت گردد، یعنی مقصرانه باشد. ماده ۳۳۱ قانون مدنی در مورد تسبیب مقرر می‌دارد: "هرکس سبب تلف مالی شود، باید مثل یا قیمت آن را

بدهد و اگر سبب نقص یا عیب آن شده باشد، باید از عهده نقص آن برآید." بنابراین در تسبیب، این فعل زیانبار باید دارای وصف مقصرانه باشد.» (یزدانیان: ۱۳۸۶: ۱۲۷)

به علاوه طبق ماده ی یک قانون مسئولیت مدنی که مسئولیت داشتن اشخاص را در صورتی می داند که به صورت عمد یا در نتیجه بی احتیاطی و بدون مجوز قانونی به دیگری لطمه ای وارد آورد، تقصیر یا به صورت عمد است یا غیرعمد. مقصود از تقصیر عمدی در مسئولیت مدنی این است که شخص با داشتن سوءنیت، مرتکب عملی شود که موجب ضرر و زیان غیر گردد. در واقع در تقصیر عمدی، مرتکب، خواهان ضرر دیگری است. بنابراین مرتبی که به قصد اضرار، مرتکب تخریب ورزشگاه می شود، تقصیری عمدی مرتکب گردیده است. اما در تقصیر غیرعمدی که طبق قانون فوق نتیجه بی احتیاطی است، مرتکب قصد ایراد ضرر و زیان را ندارد؛ بلکه صرفاً بی احتیاطی و بی مبالاتی و ... موجب ضرر و زیان می شود.

« تقصیر غیرعمدی در نتیجه خودداری از انجام امری که وظیفه او بوده است نیز محقق می شود. مانند: اقدام ناجی غریق به ترک محل استخر، به منظور پاسخ گویی به تلفن و وقوع حادثه و پیامدهای آن، در نتیجه این ترک فعل.» (کاتوزیان: ۱۳۷۴: ۱۹۳)

باتوجه به قانون مسئولیت مدنی، که تقصیر را اعم از عمدی و غیرعمدی دانسته است، اشخاص در هر صورتی که خسارتی به دیگری وارد آورند، هر چند سوءنیتی در اعمال خود نداشته باشند و لطمه حادث شده به صورت غیرعمد به وجود آمده باشد مسئول

هستند. لذا تفاوت قائل شدن بین این دو نوع تقصیر، چندان مفید به نظر نمی رسد؛ « ولی چون اکثریت قریب به اتفاق مسئولیت های مدنی مربیان ورزشی در نتیجه تقصیر غیر عمدی به وجود می آید و این نوع تقصیر هم حاصل بی احتیاطی است، لذا ارائه تعاریف و مصادیق بی احتیاطی می تواند وسیله مؤثری در جلوگیری از تحقق ضرر از این طریق باشد.» (آقایی نیا: ۱۳۹۱: ۱۰۲)

« بی احتیاطی و بی مبالاتی به یک تعبیر عبارت است از تجاوز از رفتاری که انسان متعارف در همان شرایط وقوع حادثه دارد و یا بی احتیاطی، قصور در انجام عملی است که یک شخص محتاط و مراقب، در همان شرایط، آن را انجام می دهد.» (آقایی نیا: ۱۳۹۱: ۱۰۵).

« مثال های زیر مصادیق تقصیر غیر عمدی و بی احتیاطی است:

- الزام ورزشکاری که تجربه و تبحر کافی ندارد به شیرجه از سکوی ۵ متری از سوی

مربی، که در نتیجه انجام این حرکت، ورزشکار، مصدوم شود.» (آقایی نیا: ۱۳۹۱: ۱۰۳)

- چنانچه مربی به ورزشکار خود اجازه بازی با وسایلی که هنوز تبحر کافی برای

استفاده از آنها را پیدا نکرده است، بدهد.

- اگر مربی مانع کمک تیم پزشکی به ورزشکار مصدوم شود.

در صورت بروز چنین مواردی و امثال اینها، پس از اثبات تقصیر مربی، ضرر و ارتباط

علت و معلولی میان آن ها، زیان دیده می تواند جبران خسارت وارد به خود را از طریق

دادگاه صالح از مربی بخواهد.

در تقسیم بندی ديگر، هرگاه مربي در انجام وظايف خود، کوتاهی کند، مقصر است و اين تقصير ممکن است به صورت فعل و عملي مثبت محقق گردد و يا به صورت ترک فعل و خودداری از عمل.

تقصير به نحو فعل بدین گونه است که مثلاً مربي در مکانی که ۱۰۲ متر طول دارد، بازیکنان خود را وادار به برگزاری مسابقه دوی سرعت ۱۰۰ متر نماید. اگر در چنین حالتی حادثه ای در نتیجه ی برخورد با دیوار مقابل برای بازیکنان رخ دهد، مربي مسئول است؛ چراکه بسیار واضح است که بازیکنی که با تمام سرعت خود مسافت ۱۰۰ متر را طی می کند برای کم کردن سرعت و شتاب خود، به مسافتی بیش از ۲ متر نیاز دارد و عدم توان او در کنترل خود امری مسلم است. لذا در اینجا مربي مرتکب فعل مقصرانه گردیده و در نتیجه مسئولیت دارد.

تقصير به نحو ترک فعل هم بدین گونه است که به عنوان مثال « در صورتی که مربي در جلب کمک های پزشکی به طریق مقتضی و به موقع برای بازیکنی که ضربه شدیدی خورده است، اقدام ننماید، مسئول خواهد بود؛ زیرا مربيان ملزم به تدارک کمک های پزشکی هستند. در این مورد نیز مربي از طریق ترک فعل مقصرانه مسئولیت دارد.» (جونيو: ۱۳۷۶: ۸۲).

در ایالات متّحده ی آمریکا در بعضی از مناطق، در جهت اثبات تقصير مربي به قاعده ی اعمال معيارهای منطقه ای استناد می کنند. بدین معنا که هر منطقه با توجه با شرایط

خود، معیارهایی را در نظر می‌گیرد. مثلاً میزان مهارت لازم برای یک مربی در شهر با میزان مهارت لازم برای یک مربی در روستا متفاوت است و لازم نیست یک مربی در روستا دقیقاً همان مهارت‌های یک مربی در شهر را داشته باشد. در صورت وقوع حادثه هم، مربی روستایی با مربی شهری دارای مسئولیت یکسانی نیستند. به عبارت دیگر «این قاعده اقتضا دارد که هر مربی ملزم به رعایت مراقبت متعارفی باشد که در همان منطقه جغرافیایی قابل اعمال است و قضاوت درباره مریمان ترجیحاً براساس ضوابط محلی است نه معیارهای ایالتی یا ملی» (جونور: ۱۳۷۶: ۸۴).

همان گونه که از مطالب فوق، روشن می‌گردد، صرف انجام فعل یا ترک فعل، موجب مسئولیت نیست، بلکه باید این فعل یا ترک فعل منتهی به ضرر یا خسارتی گردد. به علاوه در حقوق ورزشی طبق بند «ث» ماده ۱۵۸ قانون مجازات اسلامی مصوب ۱۳۹۲ که می‌گوید: «علاوه بر مواد مذکور در مواد قبل، ارتکاب رفتاری که طبق قانون جرم محسوب می‌شود، در موارد زیر قابل مجازات نیست». ث- عملیات ورزشی و حوادث ناشی از آن، مشروط بر اینکه سبب حوادث، نقض مقررات مربوط به آن ورزش نباشد و این مقررات هم مغایر موازین شرعی نباشد...". عمل ارتكابی باید خلاف قانون یا نامشروع باشد، حتی خودداری از انجام عملی که باعث اضرار می‌گردد هم باید خلاف قانون یا نامشروع باشد. نتیجه دیگری هم که از این ماده می‌توان گرفت آنست که هر اقدام زیان‌آور که به موجب قانون انجام شود، موجب مسئولیت نبوده و ملزم به جبران خسارت نخواهد بود. مانند کلیه حرکات ورزشی که برابر مقررات انجام شود و موجب ضرر و زیان

گردد. یا شیرجه یک شناگر و برخورد او با کف استخر و مصدوم شدن وی (با رعایت شرایطی)، مسئولیتی متوجه ناجی غریق یا مربی نمی نماید. بنابراین عمل انسان، چه به صورت فعل و چه به صورت ترک فعل، در صورتی که برخلاف قانون باشد به عنوان یکی از ارکان مسئولیت مدنی قابل قبول است.» (آقایی نیا: ۱۳۹۱: ۱۰۰).

با این وجود مسئولیت مربیان در برابر بعضی صدمات و خسارات وارده به ورزشکاران، به خصوص در ورزش های خشن که متضمن درگیر شدن فیزیکی طرفین می باشد، اجتناب ناپذیر است و مربیان و معلمان ورزشی باید با اعمال مراقبت متعارف، که در رشته های مختلف، متفاوت است، از ایجاد خطرهای قابل پیش بینی جلوگیری نمایند.

« علیرغم این موضوع، مربیان به طور کامل از مسئولیت، مصون نیستند و یکی از راه هایی که می تواند موجب کاهش مسئولیت آنان شود، کنترل تجهیزات، قبل از مسابقه و توسعه تخصص خود در همین زمینه جهت اطمینان از شرایط مطلوب تجهیزات موجود است. علاوه بر این، به منظور کاهش میزان مسئولیت آنان، راه های متعددی به روی مربی باز است که مهم ترین آنها، قبول خطر و تقصیر زیان دیده است.» (آقایی نیا: ۱۳۹۱: ۱۰۴).

نظریه ی قبول خطر

عرصه ی ورزش دنیایی است پر از حوادث مختلف، که برخی از آنها قابل پیش بینی و برخی دیگر غیرقابل پیش بینی است و ورزشکاران با علم و آگاهی نسبت به این موضوع

و با قبول خطرات احتمالی آن پا به میادین ورزشی می گذارند. بر همین اساس از سوی برخی نظریه پردازان، تئوری قبول خطر مطرح شده است. قبول خطر به معنای « پذیرش ارادی، صریح یا ضمنی خطری که شناخته شده و مورد ارزیابی قرار گرفته است، می باشد. بنابراین کسی که خطر ناشی از رفتار غیر را می پذیرد، در صورت تحقق ضرر و زیان، نمی تواند مطالبه خسارت کند.» (جونیور: ۱۳۷۶: ۲۱۷). به عنوان مثال، مدیر ورزشگاهی که در آن مسابقه بیس بال برگزار می شود می بایست با استفاده از توری های بلند، مانع برخورد توپ بیس بال که با سرعت زیاد حرکت می کند به تماشاگران شود، اما اگر تماشاگری محلی را که فاقد امکانات ایمنی است برای نشستن خود انتخاب کند و توپ به او اصابت نموده و خساراتی به بار آورد، نمی تواند مطالبه ضرر و زیان خود را بنماید؛ زیرا طبق نظریه قبول خطر، با پذیرش خطرات احتمالی نشستن در مکانی که فاقد ایمنی لازم است، حق مطالبه خسارت در صورت وقوع حادثه را از خود سلب نموده است.

به عبارت دیگر « افرادی که در فعالیت های ورزشی شرکت می کنند از امکان بروز حادثه و هرگونه اتفاق ناگوار ناشی از عملیات ورزشی، آگاهی داشته و با علم به این موضوع پا به میدان تمرین و آموزش و مسابقه می گذارند. بر مبنای این عقیده، هنگامی که ورزشکاری وارد زمین فوتبال می شود، می داند که اقتضای انجام این رشته ورزشی، درگیر شدن مستمر و مکرر با دیگر بازیکنان است. شکستگی و انواع آسیب های دیگر، از وقایع اجتناب ناپذیر بازی فوتبال محسوب می شود که بازیکنان هم این خطرات را پذیرفته اند.» (کاشف و همکاران: ۱۳۸۹: ۸۳)

تقصیر زیان‌دیده

در هر حادثه ای که به وقوع می پیوندد و خسارتی به بار می آید معمولاً عوامل متعددی نقش دارند که سهم آنها در وقوع حادثه و میزان خسارت، متفاوت است. یکی از این عوامل، شخص زیان‌دیده است که با قصور و کوتاهی خود در وخیم تر شدن اوضاع و تشدید خسارات سهیم است. به بیان دیگر چنانچه زیان‌دیده «رفتاری پایین تر از معیارهایی که هر شخص زیان‌دیده ای باید به منظور حفاظت خود به کارگیرد، انجام دهد به نحوی که این رفتار، بر صدمات وارده مؤثر باشد» (جونئیور: ۱۳۷۶: ۲۲۵). او نیز مرتکب تقصیر شده است و از این بابت نمی تواند به سایر عوامل ایجادکننده خسارت رجوع کند.

« بنابراین چنانچه شخصی باوجود اطلاع از اوضاع و احوال به استقبال خطر برود، درواقع نتایج خطر را پذیرفته است و اگر تقصیر او سبب اصلی صدمه باشد، او از دریافت خسارت محروم خواهدبود و این همان آموزه تقصیر زیان‌دیده است. در یک باشگاه ورزشی، لغزش و سقوط یکی از اعضا روی یک جسم خارجی موجود در تشک، باتوجه به اینکه وی قبل از این حادثه به دفعات از امکانات باشگاه استفاده کرده و در مورد لغزندگی، آلودگی و کثیف بودن تشک ها مطالبی را شنیده بود، به عنوان تقصیر زیان‌دیده تلقی گردید؛ زیرا خود را با بی توجهی در معرض خطر مشهود قرار داده بود.» (جونئیور: ۱۳۷۶: ۲۲۵) لذا با توجه به مسأله تقصیر زیان‌دیده در بسیاری از موارد، مسئولیتی متوجه مربی ورزشی نخواهدبود؛ چراکه خود ورزشکار علت اصلی وقوع حادثه بوده است و یا اینکه در تشدید

خسارات، نقش داشته است. بنابراین رجوع ورزشکار زیان‌دیده به مربی جهت جبران خسارت خود درچنین مواردی منتفی است.

وظایف مربیان ورزشی

مربی به عنوان یکی از اقشار بسیار مهم و تأثیرگذار در دنیای ورزش دارای شرایط، وظایف و مسئولیت‌هایی مختص خود می‌باشد که در صورت بی‌توجهی نسبت به آن‌ها و یا سهل‌انگاری در انجام هر یک از آن‌ها می‌تواند سبب حوادث و خسارات جانی و مالی غیرقابل‌جبرانی گردد. برخی از این موارد که به طور عام در تمام رشته‌های ورزشی، مشترک است، به شرح ذیل می‌باشد:

۱- دارا بودن صلاحیت آموزشی

مربی ورزشی کسی است که طبق ماده ۱ آیین‌نامه‌ی دوره‌های کوتاه مدت مربیگری مصوب ۱۳۸۱ دوره مربیگری را زیر نظر فدراسیون مربوطه یا انجمن ورزشی، با موفقیت گذرانده باشد و دارای شرایطی از جمله داشتن حداقل بیست سال سن، موفقیت در آزمون مهارتی رشته ورزشی و شرکت در دوره‌های علمی و عملی مرتبط با رشته ورزشی باشد. بنابراین اگر کسی فاقد این صلاحیت باشد، نمی‌تواند تحت عنوان مربی به فعالیت بپردازد و چنین عملی باعث ایجاد مسئولیت برای وی خواهد شد. اما از طرفی صرف داشتن صلاحیت برای یک مربی درجهت‌رهایی از مسئولیت کافی نیست، بلکه مربی باید

از این صلاحیت و تمام علم و آگاهی خویش برای آموزش به ورزشکاران و سایر وظایف و مسئولیت های خود و همچنین جلوگیری از وقوع حادثه در محل فعالیت ورزشی استفاده نماید. به عبارت دیگر اگر مربی دارای بالاترین درجه مربیگری باشد اما از صلاحیت ها و علم و دانش خود استفاده ننماید، مسئولیت متوجه وی خواهد شد؛ زیرا مربی باصلاحیت بودن اگرچه شرط لازم است اما کافی نیست و در صورت وقوع حادثه مربی مسئول است.

۲- شناخت قابلیت ها و رعایت اصل سلسله مراتب مهارت ها

مربیان ورزشی با توجه به گذراندن دوره های مختلف و همچنین کسب تجارب به راحتی می توانند قابلیت ها و مهارت های بازیکنان خود را تشخیص دهند. «مقصود از قابلیت های ورزشکار، شناسایی قدرت بدنی، مهارت های فنی، تجربه و کسوت، فیزیک بدن ورزشکار، با توجه به فعالیت ورزشی مربوطه است.» (محمد ولی: ۱۳۹۰:۳).

در تبیین اصل سلسله مراتب مهارت ها ذکر این نکته ضروری است که « برای اجرای هر حرکت، ورزشکاران باید اولاً از آمادگی عمومی لازم برخوردار باشند، ثانیاً حرکات و مهارت ها را به ترتیبی که از نظر علمی و عرفی مورد عمل است آموزش داد و به عبارت روشنتر از انجام و یا ارجاع حرکاتی که ورزشکار، حرکت مقدم بر آن را نمی داند، پرهیز کرد؛ زیرا عدم رعایت این قاعده ممکن است موجب صدمه شود. چون این بی توجهی از نظر علم حقوق، تقصیر محسوب می شود، مربی مسئول پیامدهای آن خواهد بود. مثلاً

اگر مربی شنا، یک مبتدی را قبل از آموزش حرکات مقدماتی تعلیم شنا مثل سر خوردن، ناگهان به داخل قسمت عمیق استخر پرتاب کند و در اثر این عمل، صدماتی وارد آید مربی مقصر و ضامن است.» (آقایی نیا: ۱۳۹۱: ۱۱۲). به طور کلی این تقصیر ممکن است « با فعل مثبت صورت گیرد یا فعل منفی یا در تخلف از وظایف قانونی ایجاد شود یا تعهدات قراردادی، همچنین ممکن است عمدی باشد یا غیرعمدی (قاسم زاده: ۱۳۷۸: ۲۹۰).

۳- حضور مستمر مربی در محل فعالیت های ورزشی

« یکی از مهمترین عواملی که می تواند مانع از قوه به فعل درآمدن بسیاری از خطرات و حوادث ورزشی شود، حضور و نظارت مربی ورزش در صحنه فعالیت ورزشی است. بنابراین مربیان هرگز نباید به هیچ بهانه ای محل ورزش و فعالیت تیم یا شاگردان خود را ترک نمایند و در صورت اضطرار و ترک ضروری محل، باید جانشین واجد شرایط و صلاحیت دار به جای خود انتخاب نمایند و در صورت فقدان جانشین واجد شرایط و صلاحیت دار کلاس ورزشی را تعطیل نمایند.» (پیروزی اسکویی: ۱۳۸۹: ۴). بنابراین چنانچه به عنوان مثال در غیبت مربی حادثه ای به وقوع بپیوندد که اگر مربی در کلاس حاضر می بود، می توانست مانع از وقوع آن گردد، در چنین صورتی مربی مسئولیت دارد؛ چراکه به یکی از مهم ترین وظایف خود که حضور مستمر در محل فعالیت ورزشی است عمل ننموده است و حتی بالاتر از آن اگر مربی کلاس را ترک نماید و اداره ی کلاس را

به فردی که صلاحیت انجام این عمل را ندارد بسپارد، در صورت وقوع حادثه، مسئولیت گریبانگیر مربی ورزشی خواهد شد.

« این وظیفه به طور صریح یا ضمنی در مقررات ورزشی، مذکور است. به عنوان مثال بند ج ماده ۶۷ آیین نامه اجرائی فدراسیون نجات غریق بدین شرح است: ناجی " از ترک محل انجام وظیفه در تمام ساعات کار روزانه خودداری کند. چنانچه ناجی برای رفع حوائج ضروری، ناگزیر به ترک محل دیده بانی و انجام وظیفه باشد، باید قبل از ترک محل، سرناجی و سایر ناجیان را آگاه سازد تا هنگام مراجعت از محوطه ی مربوط به وی مراقبت کنند. "

ماده ۷۸ همین آیین نامه مقرر می دارد: " هنگامی که فردی به علت عدم آشنایی با فنون شنا، درحال غرق شدن است و ناجی غریق به کمک وی می شتابد، ناجی مزبور باید قبل از ورود به آب، به طریقی سرناجی و یا یکی دیگر از ناجیان را آگاه سازد تا در مدتی که وی به نجات غریق مشغول است از منطقه مربوطه این امور را مراقبت کند تا در صورت بروز حادثه دیگری در آن منطقه به مقابله برخیزند. "

مفهوم مخالف این ماده آنست که در صورت خودداری ناجی از باخبر کردن سرناجی یا ناجیان، چنانچه در زمان فعالیت او برای نجات غریق، شخص دیگری غرق شود، مسئولیت متوجه ناجی غریق است. این ماده و تکلیف مندرج در آن از نظر حقوقی منحصر به ناجیان غریق نمی باشد، بلکه در هر ورزشی که مربی موظف به حضور و مراقبت است

این اصل باید رعایت شود. البته باید گفت کیفیت حضور هم مهم است و صرف حضور فیزیکی کفایت نمی کند.» (آقایی نیا: ۱۳۹۱: ۱۲۱).

بنابراین مربیان علاوه بر حضور مستمر در محل فعالیت ورزشی، باید با دقت تمام رفتار و حرکات ورزشکاران را تحت نظر بگیرند و بر آنها کنترل و نظارت کافی داشته باشند و به عنوان مثال مشغول صحبت با تلفن همراه خود نباشند.

۴- اطمینان و آگاهی از سلامتی

از دیگر وظایف مربیان نسبت به ورزشکاران، آگاهی و اطمینان از سلامتی آن هاست. یک مربی باید از وضعیت جسمی بازیکنان خود مطلع باشد؛ چراکه در بسیاری از موارد، آموزش به ورزشکار بیمار و یا استفاده از او در میدان مسابقه، عواقب سوئی برای وی دارد و ممکن است منجر به تشدید بیماری وی گردد. «همچنین بهتر است از ورزشکارانی که دچار حادثه شده بوده اند، بعد از بهبودی و بازگشت مجدد آن ها به صحنه رقابت و ورزش، برگه معاینه پزشکی مبنی بر بازگشت سلامت آنان دریافت گردد.» (پیروزی اسکویی: ۱۳۸۹: ۴). البته اصل اطمینان و آگاهی از سلامتی بدان معنا نیست که یک مربی می بایست، دارای اطلاعات پزشکی در حد و اندازه یک پزشک باشد، لیکن «آنچه قانون از مربی می خواهد انجام اقدامات متعارف در رعایت اصل اطمینان از سلامت ورزشکاران در فعالیت های ورزشی است.» (آقایی نیا: ۱۳۹۱: ۱۱۱).

۵- آشنایی با کمک های اولیه

در میادین و اماکن ورزشی، بسیار اتفاق می افتد که ورزشکاری بنا به دلایل مختلف دچار سانحه و آسیب گردد. بعضی از این آسیب ها، چندان سلامتی ورزشکار را تهدید نمی کند به نحوی که با کمی مدارا و حتی در مواردی پس از لحظاتی، اثری از آسیب در بدن وی دیده نمی شود، اما بعضی دیگر از آسیب ها بسیار جدی است و می تواند در اثر یک اشتباه، منجر به صدمات به مراتب شدیدتر و یا حتی مرگ ورزشکار مصدوم گردد. به همین دلیل بسیار ضروری است که تمام مربیان ورزشی، به عنوان اولین افرادی که با ورزشکار مصدوم روبه رو می شوند از کمک های اولیه اطلاع کافی داشته باشند تا بتوانند جلوی تشدید آسیب را گرفته و حتی در مواردی مانند مسدود شدن مجاری تنفسی ورزشکار که معمولاً در اثر اصابت ضربه ناگهانی به قفسه سینه اتفاق می افتد، با به کارگیری روش های ساده در رفع آسیب ها و صدمات وارده، اقدامات لازم را بنمایند؛ چراکه مطابق ماده ۲ قانون خودداری از کمک به مصدومین و رفع مخاطرات جانی، "هرگاه کسانی که حسب وظیفه یا قانون، می توانند به اشخاص آسیب دیده یا اشخاصی که در معرض خطر جانی قرار دارند، کمک نمایند، از اقدام لازم و کمک به آنها خودداری کنند به حبس جنحه ای از ۶ ماه تا ۳ سال محکوم خواهند شد." لذا به موجب این ماده مربی موظف است که در صورت بروز آسیب ها و صدماتی برای ورزشکاران، اقدام به کمک رساندن به آنها نماید. اما از طرفی یک مربی نمی تواند و نباید خود را یک پزشک دانسته و در برخورد با صدمات ایجاد شده برای ورزشکار، اعمال و اقداماتی را انجام دهد که در تخصص پزشکی است که

سال ها در این راه کسب علم و تجربه نموده اند. به علاوه به موجب قانون مربوط به مقررات امور پزشکی و دارویی و مواد خوراکی و آشامیدنی، همه افراد به جز پزشکان و اشخاص موردنظر قانون از مداخله در امر پزشکی ممنوع گردیده(اند)...

در جمع ۲ ماده فوق گفته می شود که به موجب قانون خودداری از کمک به مصدومین و رفع مخاطرات جانی، «انجام اقدامات کمکی به مصدومین، یک الزام قانونی است و مداخله در امر پزشکی محسوب نمی شود و این کمک، همان کمک های اولیه است که مداخله در امر پزشکی نمی باشد، مشروط بر اینکه از همان حدود مقرر و مرزهای مشخص خود خارج نگردد.» (آقایی نیا: ۱۳۹۱: ۱۳۶). به عنوان مثال اگر مربی بازیکنی را که دچار مصدومیت از ناحیه ستون فقرات شده است، جابه جا نموده و او را به قسمت دیگری حمل نماید، در امر پزشکی مداخله نموده است؛ چراکه «حمل ورزشکار، یک موضوع بسیار مهم است و بی توجهی به این امر می تواند نتایج نامطلوب را به بار آورد.» (محمد ولی: ۱۳۹۰: ۵)

به عنوان مثال دیگر، «اقدام مربی به پاشیدن آب به صورت یا سیلی زدن و یا استفاده از ترکیبات غیرمجاز آمونیاک، برای به هوش آوردن بازیکنی که بیهوش شده است.» (آقایی نیا: ۱۳۹۱: ۱۱۵)، مداخله در امر پزشکی است.

۶- قبول مسئولیت مراقبت از تعداد متعارف ورزشکاران

مراقبت از ورزشکاران و نظارت بر اعمال و رفتار و حرکات آنها مستلزم دقت و توجه فراوان از سوی مربیان ورزشی است؛ چراکه در برخی موارد بنا به شرایط سنی و جنسیت ورزشکاران، وقوع درگیری و یا حوادث پیش بینی نشده برای آنها بسیار محتمل است و اگر مربی بر اعمال آنها نظارت کافی نداشته باشد، چه بسا عواقب سوئی گریبانگیر ورزشکاران و درنهایت مربی گردد. نکته ای که در این میان بسیار اهمیت پیدا می کند تعداد ورزشکاری است که به صورت همزمان در یک مکان ورزشی تحت نظارت و آموزش مربی قرار می گیرند. بسیار واضح است که هرچه تعداد ورزشکاران در اماکن ورزشی کمتر باشد نظارت بر آنها و کنترل حرکات آنها آسان تر صورت می پذیرد. با این وجود در رشته های مختلف ورزشی، استانداردها و آیین نامه هایی راجع به تعداد ورزشکارانی که باید تحت آموزش یک مربی قرار بگیرند وجود دارد. این امر بر نظارت هرچه بیشتر و دقیق تر مربی بر اعمال ورزشکاران کمک شایانی می نماید. مثلاً آیین نامه امور نجات غریق برای ۱۵۱ تا ۲۵۰ نفر شناگر که به صورت همزمان در یک استخر، با طول ۲۳ متر شنا می کنند، سه ناجی در نظر گرفته است. بنابراین اگر به هر دلیلی تعداد افراد بیش از ۲۵۰ نفر باشد و یا ناجیان کمتر از سه نفر باشند و به صورت همزمان حوادثی برای شناگران در استخر به وقوع بپیوندد که در اثر کم بودن تعداد ناجیان به نسبت شناگران باشد، باعث ایجاد مسئولیت خواهدشد؛ چراکه اگرچه ناجی غریق در لحظه وقوع هر دو حادثه، مشغول نجات غریق دیگری بوده است؛ اما صرف اینکه مسئولیت مراقبت از تعداد بیش از حد

متعارف را پذیرفته است، بی احتیاطی نموده در نتیجه مسئولیت وی محرز است؛ زیرا «بسیاری از صدمات یا خسارات، در نتیجه فقدان نظارت کافی بر فعالیت های ورزشکاران در اماکن ورزشی به وجود می آید. در این رابطه توجه به دو نکته بسیار مهم است:

الف: تعداد متعارف ورزشکار، برای اعمال نظارت و مراقبت، باید متناسب با نوع آن ورزش باشد.

ب: در پذیرش مسئولیت نظارت بر فعالیت های ورزشی که در یک مقطع زمانی مشخص ولی در اماکنی صورت می گیرد که از یکدیگر جدا و نظارت بر یکی موقوف به ترک محل های دیگر است، حتی اگر در هر مکان تعداد ورزشکاران اندک باشد، باید احتیاط نمود؛ چراکه نوعی تسامح در انجام وظیفه است.» (آقایی نیا: ۱۳۹۱: ۱۳۱).

نتیجه گیری

امروزه حقوق ورزشی و مسئولیت های ناشی از آن به یکی از مسائل مهم در عرصه بین الملل تبدیل شده است، به نحوی که روز به روز از جانب سردمداران ورزشی کشورها از استقبال و توجه بیشتری برخوردار می گردد. «این اقبال باعث شده است که کتاب ها و مقاله های گوناگونی در این باره نوشته شود و رویه های قضایی به رویدادهای ورزشی و خطرهای ناشی از آن توجه خاص کنند و ضرورت های بازی های ورزشی را در اعمال قواعد مسئولیت مدنی در نظر بگیرند که خود دربرگیرنده مسئولیت اشخاص مختلف، از جمله مسئولیت مدنی مربیان ورزشی است.» (کاتوزیان: ۱۳۷۸: ۳۹)؛ اما متأسفانه آنچنان که باید در کشور ما به مبحث حقوق ورزشی و به طور ویژه مسئولیت مدنی مربی ورزشی توجه شایانی نشده است. اهمیت این موضوع زمانی بیشتر می شود که بدانیم اگر مربیان ورزشی به عنوان یکی از اقشار بسیار تأثیرگذار در میداين ورزشی، اطلاع کافی از وظایف و مسئولیت های خویش نداشته باشند، جامعه ورزش و به ویژه ورزشکاران با آسیب های جدی و بعضاً جبران ناپذیری مواجه خواهند شد. «مشاهده حوادث ناشی از عملیات ورزشی، سوانح محیطی، ارتکاب جرایم علیه ورزشکاران و مدیریت ها که به تبع آن صدمات و ضایعاتی بر پیکر جامعه ورزش وارد می گردد، نشانگر آنست که یکی از مهم ترین علل بروز این وقایع، نقص آگاهی های حقوقی جامعه ورزش است. در نتیجه با ارائه راهکارهای مناسب و بسیار ساده به افراد مرتبط با ورزش، می توان از ایجاد بسیاری از حوادث و

مسئولیت‌ها جلوگیری نمود و در راه اعتلای ورزش کشور گام‌های ارزنده‌ای برداشت.»
(قائم پناه: ۱۳۸۵: ۳۵). به ویژه اگر مربیان از وظایف و مسئولیت‌های خویش به خوبی آگاهی داشته باشند و بدانند که وظیفه آن‌ها فقط در آموزش خلاصه نمی‌شود، می‌توانند مانع بروز بسیاری از حوادث گردیده و از طرفی در صورت وقوع حادثه با عکس‌العملی منطقی و اصولی، جلوی تشدید عوارض صدمات ایجاد شده را بگیرند.

منابع

- ۱- آقای نیما، حسین. (۱۳۹۱)، **ورزش و مسئولیت های قانونی آن**. تهران: نشر میزان، ویرایش اول، چاپ دوازدهم.
- ۲- آیین نامه اجرائی فدراسیون نجات غریق مصوب ۱۳۷۹
- ۳- آیین نامه دوره های کوتاه مدت مربیگری مصوب ۱۳۸۱/۸/۱.
- ۴- پیروزی اسکویی، مهدی. (۱۳۸۹)، **بررسی وظایف مربیان ورزشی از دیدگاه حقوقی**. وب سایت رسمی مهدی پیروزی اسکویی
- ۵- جونیور، والتر. تی. جامپیون (۱۳۷۶)، **مبانی حقوقی ورزش ها (مسئولیت مدنی در ورزش)**. ترجمه حسین آقائی نیا. تهران: نشر دادگستر. چاپ دوم.
- ۶- طاهریان، طاهره. (۱۳۸۹)، **تربیت بدنی و ورزش از منظر اسلام**. مجله آموزش تربیت دینی، دوره یازدهم، شماره اول.
- ۷- فراهانی، ابوالفضل، نصیرزاده، عبدالمهدی، وطن دوست، مریم. (۱۳۹۱). **حقوق ورزشی**. تهران: انتشارات حتمی، چاپ اول.
- ۸- قاسم زاده، مرتضی. (۱۳۷۸). **مبانی مسئولیت مدنی**. تهران: نشر دادگستر، چاپ اول.
- ۹- قائم پناه، علی. (۱۳۸۵). **پایان نامه ی مطالعه تطبیقی مسئولیت کیفری ورزشکار در فقه امامیه و حقوق جزای ایران**.

۱۰- کاتوزیان، ناصر. (۱۳۷۴). حقوق مدنی (الزام های خارج از قرارداد، ضمان

قهری، مسئولیت مدنی). تهران. انتشارات دانشگاه تهران. چاپ اول.

۱۱- کاتوزیان، ناصر. (۱۳۷۸). خطای ورزشی و مسئولیت های قانونی ناشی از آن.

مجله ی دانشکده حقوق و علوم سیاسی دانشگاه تهران، شماره چهل و سوم.

۱۲- کاشف، میرمحمد، شیدایی، مهدی. (۱۳۸۹). حقوق و اخلاق ورزشی. تهران: نشر

بامداد کتاب، چاپ اول.

۱۳- محمدولی، احمد (۱۳۹۰)، دورنمای حقوق ورزشی و اقسام قوانین آن، وب

سایت کانون حقوق ورزش

۱۴- والترتی. جامپیون جونیور (۱۳۷۶)، مبانی حقوقی ورزش ها (مسئولیت مدنی

در ورزش، ترجمه حسین آقای نیایا. تهران. نشر دادگستر. چاپ دوم.

۱۵- یزدانیان، علیرضا. (۱۳۸۶). حقوق مدنی (قواعد عمومی مسئولیت مدنی)،

تهران: نشر میزان، جلد اول، چاپ اول.